

Bij milieu investeringen moet je meer redeneren vanuit kansen en minder vanuit kosten

Interview met dr.ir. Henk de Vries, Erasmus Universiteit Rotterdam op 16 november 2012.

Achtergrond van Henk de Vries

Afgestudeerd als geodetisch ingenieur aan de TU Delft. In 1984 bij het Nederlands Normalisatie Instituut (NEN) gekomen en heeft daar 19 jaar in verschillende functies gewerkt. Gedurende de laatste 10 jaar daarvan was er al sprake van een combinatie tussen NEN en de Erasmus Universiteit, namelijk bij de leerstoel Standaardisatie en Normalisatie. In 1999 promoveerde Henk de Vries op de dissertatie "Standardisation - a business approach to the role of national standardization organizations" (Dordrecht: Kluwer Academic Publishers). Sinds 2003 is hij werkzaam als Universitair hoofddocent Standaardisatie en Normalisatie bij de Erasmus Universiteit. Nevenfuncties zijn onder meer: voorzitter van International Cooperation for Education about Standardization (ICES), voorzitter van de European Academy for Standardisation (EURAS) en speciaal adviseur van de International Federation of Standards Users (IFAN).

Faculteit Rotterdam School of Management (RSM).

Binnen de RSM van de Erasmus Universiteit is Henk de Vries werkzaam bij de vakgroep Management van Technologie en Innovatie. Het onderzoek (uitgevoerd door promovendi en afstudeerders) van de leerstoel Standaardisatie en Normalisatie heeft betrekking op het proces rond de ontwikkeling van een norm en is niet zozeer gericht op de technische inhoud van de norm. Het gaat hier om het proces beschouwd vanaf het eerste idee voor de norm, hoe deze wordt ontwikkeld, welke partijen betrokken (moeten) zijn bij de norm, welke methoden worden gebruikt om de norm te ontwikkelen en de verspreiding van de norm. Geredeneerd vanuit de bedrijven wordt ook gekeken naar: hoe wordt de norm overgenomen, geïmplementeerd en dit alles gerelateerd aan de impact die de norm heeft op bedrijfs-, nationaal of internationaal niveau. Een keuzevak is onder meer Innovation and Interface Management.

Regelgeving en normalisatie

De universiteit valt in feite niet onder Europese regelgeving: wel moet de instelling een accreditatie van Nederlands Vlaams Accreditatie Organisatie verwerven om voor overheidsfinanciering in aanmerking te komen. Daarnaast zijn internationale erkenningen verworven die het aanzien van de faculteit moeten verhogen

en als marketinginstrument worden gebruikt: AACSB (Association to Advance Collegiate Schools of Business, Amerikaans), AMBA (Association of MBAs, internationaal) en EQUIS (European Quality Improvement System, Europees). Ten behoeve van het accreditatietraject wordt onder andere getoetst of de curricula leiden tot een bedrijfskundige opleiding op voldoende niveau; hiertoe worden echter geen vastgelegde normen gebruikt maar een beoordeling door (externe) deskundigen en de feedback van studenten en bedrijven. Voor het oog van de wereld is het van belang om goed te scoren in rankings waarin universiteiten nationaal en internationaal worden vergeleken (Elsevier-enquête, Financial Times overzicht), wat belangrijk kan zijn voor de studiekeuze en ook voor het werven van buitenlandse studenten. Doordat de Erasmus Universiteit geen technische studies herbergt zijn er buiten het Erasmus Medisch Centrum geen laboratoria of werkplaatsen die onder Richtlijnen als bijvoorbeeld de Machinerichtlijn vallen, het Behavioral Lab (voor psychologisch en marketing-onderzoek) heeft namelijk alleen computers en camera's.

Duurzaamheid.

De faculteit besteedt in onderwijs en onderzoek ook aandacht aan duurzaamheid, dit is een duidelijke beleidskeuze. Daar wordt ook in de eigen bedrijfsvoering aandacht aan gegeven. Milieueffecten van de noodzakelijke (soms verre) reizen worden daadwerkelijk gecompenseerd door geld te storten in een bomenplant-project of in projecten voor schone energieopwekking. Voor het faculteitsgebouw is men bezig een milieumanagementsysteem op te zetten en te implementeren. Over duurzaamheid zijn er twee opvattingen: de beperkte versie richt zich alleen op milieu-gerelateerde onderwerpen zoals de (eindige) voorraad grondstoffen en energie, uitstoot van schadelijke stoffen, hergebruik en dergelijke. De uitgebreide opvatting omvat echter ook de economische en sociale duurzaamheid. Hierbij wordt met name ook in ogenschouw genomen dat maatregelen die worden genomen om de milieugerichte duurzaamheid na te streven, zo min mogelijk negatieve invloeden hebben op de rentabiliteit van bedrijven, het vertrek van de nationale industrie naar "milieuvriendelijker" landen, de (regionale) werkgelegenheid en andere socio-economische effecten. Beide opvattingen komen bij de RSM aan bod. Omdat het onderwijs en onderzoek in een Europese traditie staan wordt niet alleen naar nationale en korte termijn belangen gekeken maar juist ook naar de wisselwerking binnen Europa waarbij het Amerikaanse

dr. ir. Henk de Vries is Universitair Hoofddocent Standaardisatie en Normalisatie bij de Erasmus Universiteit in Rotterdam. Onder zijn leiding wordt onderzoek gedaan naar de processen rond normalisatie binnen normcommissies en binnen bedrijven

“aandeelhoudersdenken” op gespannen voet kan komen te staan met andere opvattingen.

Een belangrijk instrument om de effecten op milieu, en dus op duurzaamheid van een product in kaart te brengen is de Life Cycle Analysis (LCA). Voor veel bedrijven is een complete LCA voor al hun producten geen optie: het kost tijd en vaak externe expertise om een dergelijke exercitie uit te voeren. Op de Erasmus Universiteit is een groep die zich bezighoudt met cradle-to-cradle-strategieën met grondlegger Prof. Michael Braungart die hierin samenwerkt met bedrijven. Voor internationaal gebruik moet er echter een methode zijn die Europees is ontwikkeld, Europees wordt geaccepteerd en wederzijds wordt erkend.

Het nadrukkelijk rekening houden met milieuaspecten hoeft niet per se extra kosten op te leveren. Een bouwproject, 20 jaar geleden in de Delftse ecologische wijk Ecodus waar Henk de Vries nog steeds woont, gaf al aan dat op wijk- en huisniveau veel kan worden gewonnen op nadelige milieueffecten: door geschikte materiaalkeuze, een verbeterd bouwproces, vernuftig gebruik van water, grond en zonne-energie tijdens en na de bouw werd bereikt dat verbeteringen op milieugebied konden worden gerealiseerd zonder voor extra kosten te zorgen. Bij milieu-investeringen wordt er vaak geredeneerd vanuit een kosten/ baten analyse en termen als terugverdientijd. Henk de Vries meent echter dat je moet redeneren vanuit kansen en minder vanuit kosten.

Visie op toekomstige ontwikkelingen.

Het innovatieproces dat wordt verweven met normalisatie binnen bedrijven kan ook een bijdrage leveren aan de reductie van milieubelasting. Een voorbeeld is het zoveel mogelijk gebruiken van standaard onderdelen waardoor vooral de noodzaak voor opslag van (reserve)onderdelen wordt verminderd en er efficiënter wordt omgegaan met materialen. Hiervoor moet ook aandacht worden gegeven aan zaken als Design for Assembly en Design for Re-use.

De ontwikkelingen van 3-D printing oftewel Additive Manufacturing geven aan dat het concept van voorraadvorming kan worden aangepast: wanneer een onderdeel nodig is kan dat tegenwoordig vrij eenvoudig overal ter wereld worden geprint. De technologie is nog sterk in ontwikkeling zodat de mogelijkheden ook nog worden uitgebreid.

Er zijn al normen die aspecten van milieumanagement beschrijven: NEN-EN-ISO 14001 en NEN-EN-ISO 14004 en voor de integratie van milieuaspecten in

De bedrijfskundefaculteit “Rotterdam School of Management” van de Erasmus Universiteit omvat de vakgroep Management van Technologie en Innovatie. Deze vakgroep met 42 hoogleraren en promovendi is onderverdeeld in de secties Innovatiemanagement, Business Process Management en Supply Chain Management. In de vakgroep studeren jaarlijks een 160-tal studenten af.

productontwerp en -ontwikkeling is de NEN-EN-ISO 14062 een relevante norm. Veel mensen denken dat normalisatie het innovatieproces zou hinderen, volgens Henk de Vries is het eerder andersom: onderzoek heeft aangetoond dat het innovatieproces juist kan profiteren van normalisatie!

Onderzoek heeft ook aangetoond dat er een correlatie is tussen bedrijven die deel nemen aan normcommissies en de mate waarin deze bedrijven innoverend bezig zijn. Deze bedrijven ontmoeten door hun deelname ook concurrenten, komen met hun bedrijfskolom in aanraking en zijn met hun aangevulde kennis in staat om innovaties ook door te kunnen voeren.

Vaak is het moeilijk om uit te kunnen rekenen wat het nuttig rendement is van de deelname in een normcommissie: de vraag die vaak wordt gesteld is: wat kost deelname en wat levert het op. Ook hiervoor is een rekenmethode ontwikkeld die onderdeel is van de tweedaagse cursus van de: “International Standardisation: a defining factor in achieving success”. Waarvan akte.

Op het gebied van milieubeleid van de overheid vindt Henk de Vries dat er kansen zijn blijven liggen. Hoewel marktpartijen al hebben aangetoond dat het technisch mogelijk was om woningen duurzaam te bouwen en energieneutraal, of zelfs energie-renderend te maken, is er door de overheid weinig gedaan om dit in beleid om te zetten zodat er vanuit de afnemers weinig belangstelling is gekomen en waardoor het momentum verloren ging. Een voorbeeld uit het verleden van hoe het anders kan is bodemsanering, waarin Nederland destijds voorop liep. Er werden Nederlandse normen ontwikkeld die vervolgens grotendeels ongewijzigd Europees zijn overgenomen. Dat leverde export op voor Nederlandse bedrijven. Inmiddels loopt de overheid achter op het bedrijfsleven en wordt er geen of weinig ondersteunend beleid gemaakt. Zo is de ontwikkeling op het gebied van windturbines, waarin Nederland eerst sterk was, nu verhuisd naar Denemarken. Op het gebied van zonnepanelen en zonne-energie is die markt in Duitsland sterk opgekomen. Henk de Vries pleit er dus voor dat de industrie proactief moet reageren en bij de regering moet aandringen op een straffer milieubeleid. ■